

Євген Карпінець

Молода людина незалежно від того, де проживає, у якій культурі зростає і ким є за своїм віросповіданням, не може не проявляти зацікавленості духовним життям. Воно – таїнственне і незбагненне. Людина, навіть не усвідомлюючи цього, постійно його прагне і ним цікавиться.

Впродовж історії до духовності ставилися по-різному: дехто заперечував її, а дехто, навпаки, говорив про неї, але не усвідомлював до кінця, що це таке насправді. Крім того ще й існують різні типи духовності. Це слово сьогодні часто сприймають у невластивому значенні. Ним часто спекулюють, під ним розуміють душевне або психічне. Власне про помилкове розуміння духовності поведемо наші роздуми.

Найперше слід звернути нашу увагу на те, ким є людина. Св. Іринеї Ліонський розглядав її як єдність духа, душі і тіла. Саме тому можемо говорити про покликання людини до чогось, а вірніше до Когось, Чиїм образом вона є і Кого вона потребує. Духовне полягає у сповненні людини Святим Духом, завдяки Якому всі три її складові (дух, душа і тіло) зможуть гармонійно співіснувати та зростати.^^

^

Однією із помилок у розумінні духовності є поділ життя на духовне і недуховне. Насправді усе життя християнина має бути сповнене присутністю і дією Святого Духа. Також помилковим є вважати духовність почуттями, тобто психологізмом. Однак нехтування психологічною складовою є небезпечним, адже прояви психіки є важливими маяками, які сигналізують про стан людини.

Деколи духовність підмінюється психотерапією. Психологічні консультації замінюють духовне порадицтво. При такому підході людина замикається в межах власних проблем, у своєму внутрішньому світі. Різниця між психічним і духовним життям полягає у відкритості на Бога. Відкритість на Бога має охопити всі сторони життя людини. Психологією духовних проблем не вирішити. Замінивши духовність психологією, людина не позбавляється духовних проблеми, бо їх психологічною терапією неможливо вирішити.

Помилково і небезпечно є нехтувати тілом, бо воно є невіддільною частиною людської природи. Часто термін «духовність» сприймають як синонім до слова «нематеріальність», тобто відсутність матеріальних речей. Це призводить до виключення духовного виміру із матеріального, тілесного світу. Насправді ж людина є духовною через участь у Святому Дусі, а не через позбавлення матеріального. Тіло, як навчав апостол Павло, – храм Святого Духа (див. 1Кор 6,19). Теофан Затворник навчав, що коли всі три складові людини задіяні, тоді людина живе. Подібно швейній машині: якщо всі її деталі працюють, тоді є результат; якщо ж одна із її деталей відсутня, то машина несправна .

Певною спокусою є бачення, в якому Бог представляється як такий, що є поза матеріальним і тілесним світом, не цікавиться історією. Це суперечить християнському вченню, яке стверджує, що в історії людства являється і діє сам Бог . Матеріальність має своє значення, адже Христос воплотився у матеріальне тіло. Св. Атанасій Великий навчав, що те, що неприйняте, – неспасенне, а тому Син Божий приймає тіло, щоб і його спасти. Бог діє у світі, його підтримує і веде. Безтілесна духовність, що замикається в нематеріальному, суперечить милосердю, грішить односторонністю, чинить несправедливість.

Ще одна помилка – це інтелектуалізм. Його суть полягає в тому, що саме людське життя і його труднощі пояснюються тільки раціонально. Коли людина підмінює духовну сферу інтелектуальною, тобто для неї духовність – це думки та ідеї, то потрапляє у пастку мислячи, що «чим більше в мене благих думок, тим я більше духовний». Якщо духовність – це воля, то людина потрапляє у так званий волюнтаризм вважаючи, якщо воля зайнята досягненням високих ідеалів, то приходиться духовність. Ще один ризик – впасти у сентименталізм вважаючи, що духовність – це почуття. Духовні практики у такий спосіб стають психічними вправами: молитва, наче медитація, стає засобом зосередження і психічного вивільнення. Внаслідок скаженого ритму, позначеного стресом, молода людина у пошуках внутрішньої рівноваги, не міняючи нічого у власному житті, бажає мати

добре самопочуття. При такому помилковому підході духовне життя стає засобом розвантаження, заспокійливим засобом, зводиться лише до етичних ідеалів. Натомість варто своїми вчинками і життям досвідчувати дію Святого Духа.

Ще однією небезпекою є протиставлення людської природи духовній, вважаючи духовне життя протиприродним. Передумовою цього є фокусування на цьому світі і його природі. Духовні практики тут представлені як такі, що обмежують і збіднюють людину, а аскеза, тобто вправлення у чеснотах, – як насильство, що суперечить людській природі.

Духовне життя є життям саме тому, що свій початок має в Особі Ісуса Христа. Відкинути Його – означає відкрити двері усім неправильним уявленням про духовне життя. Джерелом духовного життя є Святий Дух, який діє у щоденному житті людини своєю благодаттю, даючи свободу і можливість зростати нашій особі.

Євген КАРПІНЕЦЬ, (НЕ)духовність, або помилки у розумінні духовності // СЛОВО №1 (77)